

Rvk. 07.12.2004

Athugasemdir BSRB við frumvarp til laga um breytingar á raforkulögum, nr. 65/2003, með síðari breytingum.

BSRB hefur fengið til umsagnar ofangreint frumvarp til laga. BSRB vill ítreka áður framkomna gagnrýni sem birtist í sameiginlegu álitni BSRB og ASÍ, dagsettu 19.02.2004 vegna niðurstöðu svokallaðrar 19 manna nefndar um raforkuflutning og dreifingu.

Þar segir m.a. “að full ástæða er til þess að gagnrýna stjórnvöld fyrir að hafa ekki tryggt Íslendingum undanþágu frá tilskipun 96/92 EB. Fullljóst er, að landfræðileg lega Íslands útilokar bæði heimili og fyrirtæki frá því að geta tekið þátt í raunverulegum innri markaði með raforku. Með raforkulögunum sem sett voru á síðasta ári og þessu frumvarpi er engu að síður verið að umbreyta öllu raforkukerfi landsmanna til þess eins að uppfylla þessa tilskipun, án þess að möguleiki sé á að gera sér nægjanlega grein fyrir tæknilegum og efnahagslegum afleiðingum þess. Þannig hefur ekki verið hægt að svara einföldum spurningum eins og hvaða áhrif þessar breytingar hafa, bæði vegna uppskiptingar kerfisins, aukinnar jöfnunar á flutningskostnaði, breyttrar áhættudreifingar og aukinna arðsemiskrafna á raforkuverð til heimila og fyrirtækja. Upplýsingar um einstaka rekstrarþætti liggja ekki fyrir né heldur hvert matsverð núverandi fjárfestinga í raforkukerfinu er. Því er að sumu leyti verið að óska eftir óútfylltri ávísun hvað raforkuverð varðar í framtíðinni.” Þá segir enn fremur: “Því er afar mikilvægt að virk endurskoðunarákvæði séu í lögnum þannig að hægt verði að grípa til ráðstafana ef í ljós kemur að kerfisbreytingarnar leiði til hækkaðs raforkuverðs.”

Ekki verður annað séð en að þessi gagnrýni standi óhöggud, nú þegar annað breytingafrumvarp á gildandi raforkulögum er lagt fyrir.

Um 1. gr.

Í fyrstu grein fyrirliggjandi frumvarps er lagt til að stjórnarmenn og fastráðnir starfsmenn flutningsfyrirtækis þess sem ráðherra veitir rekstrarleyfi skv. 1. mgr skuli hafa réttindi og skyldur opinberra sýslunarmanna, eins og verið hefur. BSRB vill benda á að slík niðurstaða er rökrétt ef farið er að tillögu BSRB og ASÍ um að flutningsfyrirtækið verði í eigu opinberra aðila. Í tilvísadri umsögn, sem hér er áréttuð, segir: “Flutningsfyrirtækið verði í eigu opinberra aðila, þ.e. ríkis og sveitarfélaga, enda er því ætlað að vera hluti af almennri grunngerð og þjóna almenningi og fyrirtækjum sem þjónustuaðili og er auk þess með einokunaraðstöðu. Því er mikilvægt að tryggja að slíkt félag verði ekki selt einkaaðilum í framtíðinni, né að rekstur þess og arðsemiskröfur verði sett undir markaðlegar forsendur um skammtímahagnað. Tryggja verður að bæði neytendur og orkuframleiðendur hafi opinn aðgang að öllum upplýsingum varðandi flutningsfyrirtækið sjálft og starfsemi þess.”

Til vara vill BSRB taka efnislega undir breytingatillögu Steingríms J. Sigfússonar, VG, á 130. lögjafarþingi 2003 – 2004, þskj. – 737. mál, um stofnun Landsnets hf, en þar segir í fyrstu grein: “Iðnaðarráðherra skal beita sér fyrir stofnun sameignarfélags í eigu ríkis og

sveitarfélaga er skal annast raforkuflutning og kerfisstjórnun samkvæmt ákvæðum raforkulaga nr. 65/2003.” Enda tryggi það frumvarp þau markmið sem fram koma í tilvitnaðri umsögn BSRB og ASÍ að flutningsfyrirtækið verði ekki selt einkaaðilum í framtíðinni, að rekstur þess og arðsemiskröfur verði ekki sett undir markaðslegar forsendur um skammtímahagnað og að neytendum og orkuframleiðendum verði tryggður opinn aðgangur um flutningsfyrirtækið og rekstur þess.

BSRB telur að skoða þurfi réttarstöðu starfsmanna orkufyrirtækja nánar en færi hefur gefist á, áður en þess lög fá afgreiðlu á alþingi.

Um 2. gr.

Lagt er til að miða arðsemi flutningsfyrirtækis og dreifiveitna við verð fastafjármuna “sem nauðsynlegir eru til reksturs kerfisins”. BSRB telur þetta skref í rétta átt, svo fremi sem þetta þýði ekki að annar rekstur sem flutningsfyrirtækið kann að taka upp, svo sem sölustarfsemi eða önnur markaðsstarfsemi, sé án nokkurra hamla varðandi arðsemi. Skilgreiningar þurfa því að vera skýrari en fram kemur í frumvarpinu. BSRB leggur til að miða skuli við að gjaldskrár ásamt öðrum tekjum standi undir rekstri kerfisins, þ.m.t. fjármagnskostnaði og fyrirhuguðum stofnkostnaði samkvæmt langtímaáætlun og er hér tekið mið af nýframkomnu frumvarpi um vatnsveitur sveitarfélaga. Ef gera á arðsemiskröfu til fyrirtækja í raforkuiðnaði þá verður sú arðsemiskarfa hins vegar að vera hófleg og taka mið af því að hér er um samfélagslegar fjárfestingar að ræða. Við teljum því að eðlilegt arðsemiskrafa sé að hámarki á bilinu (arðsemi af eigin fé) 2-3%.

Fram kemur í athugasemdum með frumvarpinu um 2.gr. að “Orkustofnun hefur heimild í 2. mgr. 26.gr. raforkulaga til að breyta gjaldskrár til að stöðva of háa gjaldtöku, en heimildin nær ekki til þess að ná með lækkun gjaldskrár til baka ofteknun gjöldum aftur í tímann.” Leggur BSRB til að Orkustofnun verði veitt slík heimild, enda brýnt, sérstaklega nú í upphafi gildistíma nýrra laga, að orkufyrirtæki geti ekki hækkað verðskrár sínar og náð þannig inn óeðlilegum tekjum sem ekki verða endurheimtar til neytenda. Nauðsynlegt er að hægt verði að skoða og leiðrétta tekjur til hækkunar og lækkunar, ef þær eru utan settra tekjumarka.

Um 3.gr.

Ekki verður betur séð en að tilvísun í b. lið til 3. mgr. sé röng. Ef svo er þarfnast það leiðréttingar.

BSRB fagnar að fastar skuli kveðið að orði um að tekjumörk skuli endurskoðuð árlega.

Í tengslum við c.lið 3. gr. er ennfremur rétt að að benda á að í fyrstu málsgrein 12 gr. er tekið fram að það skuli koma stórnotendum til góða við setningu tekjumarka, ef tenging við þá leiði eða hafi leitt til hagkvæmari uppbyggingar og nýtingar flutningskerfisins. Það er ekkert tekið fram um að þeir þurfi að greiða aukalega, ef tenging við þá er úr alfaraleið eða af öðrum sökum leiði af sér óhagkvæmari uppbyggingu eða nýtingu flutningskerfisins. Hins vegar virðist talið sjálfsgagt að láta jaðarbyggðir borga meira,

sökum óhagkvæmni. Hér er um mismunun að ræða og leggur því BSRB til, að ef tenging við stórnótendur teljist óhagkvæm uppbyggingu eða nýtingu flutningskerfisins, að þá beri stórnótendur a.m.k. hluta þess umframkostnaðar sem af því hlýst.

Um 4. gr.

Um 5. gr.

Í athugasemdum við 5. gr. kemur fram að gloppa er á ákveðnu tímabili, frá 1. janúar 2005 til 1. janúar 2007, þar sem hvorki mun ríkja samkeppni raforkuseljenda til almennra notenda né eftirlit með gjaldtöku fyrir raforkusölu. BSRB telur að ákvæði 5. gr. um að þess skuli gætt að orkuverð hækki ekki óeðlilega á tímabilinu, sé of veikt og óljóst. Hér er um að ræða tíma þar sem ný lög sem gjörbreyta öllu umhverfi raforkuframleiðslu og sölu eru rétt að taka gildi, með meira eða minna ófyrirséðum afleiðingum eins og þegar hefur verið bent á. BSRB telur því nauðsyn á að Orkustofnun haldi rétti sínum til að staðfesta hækkanir á gjaldskrá dreifiveitna, a.m.k. fram til 1. janúar 2007. Enn fremur telur BSRB að skýrar þurfi að áréttta heimild ráðherra til að setja í reglugerð ákvæði um hámarksverð fyrir orkuna.

Um 6. gr.

Um 7. gr.

BSRB telur, í ljósi þeirra miklu kerfisbreytinga sem hér eiga sér stað, að rétt sé að tekjumörk verði aðeins sett til eins árs í senn, fyrstu þrjú árin eftir að lögin taka gildi. Að þeim tíma liðnum skuli metið til hversu langs tíma í senn sett tekjumörk skuli gilda.

8. gr.

BSBR vill að endingu ítreka þá megingagnrýni sem samtökin hafa sett fram varðandi ný raforkulög.

F.h. BSRB

Páll H. Hannesson